

Церје

Церје је насељено место у градској општини Пантелеј на подручју града Ниша у Нишавском округу. Налази се у планинском подручју Каменичког виси, Дебелог врха и Лабуневске реке, на око 16 км северно од центра Ниша. Према попису из 2002. било је 306 становника (према попису из 1991. било је 386 становника).

У турским пописима из 15. века Церје се не спомиње. У попису 1564. године помиње се под садашњим називом са 26 домаћинстава и 16 неожењених и то као влашко село с примићуром Манилом, сином Боје. Асимилација сељана у србо-хришћанску рају вероватно је обављена у 16. и 17. веку. Касније се губе подаци о Церју да би било споменуто 1835. и 1841. године у вези са народном буну. У овој другој устаничкој години, заједно са осталим побуњеним селима (121 село у нишком крају), и Церје је било спаљено.

Церје је одувек имало велики атар, па су његова задружна домаћинства, поред заједничке сеоске земље, и у турском и у посттурском периоду имала крупне поседе, веће од 10 хектара. Али и поред тога Церје је у економском погледу представљало сиромашније село, оријентисано предоминантно на екстензивно планинско сточарство и продају шумског дрвета.

Церје је најјаче сточарско село на сектору планине Калафат, с бројним појатама. С ових појата до 1940. године ношено је млеко за качкаваљаџицицу на потесу званом Крст, где су се у једној сезони произвођила око два вагона качкаваља. Осим својих, овчари Церја су током лета чували овце и домаћинства из других села. После Другог светског рата, већ од 1955/60. године наступиле су значајније тенденције исељавања радно способног становништва, с постепеним застаривањем села (старачка домаћинства). Истовремено, већина одсељених и даље држи своје поседе на селу развијајући тиме мешовиту привреду.

У церјанском атару, године 1953., када се после једне велике кише обурвао улаз, откривена је до тада непозната Церјанска пећина. Више километара ове пећине истражено је наредне, 1954. године, а затим су је систематскије испитивали и наши познати спелеолози (др Ј. Петровић, др Ж. Мартиновић).

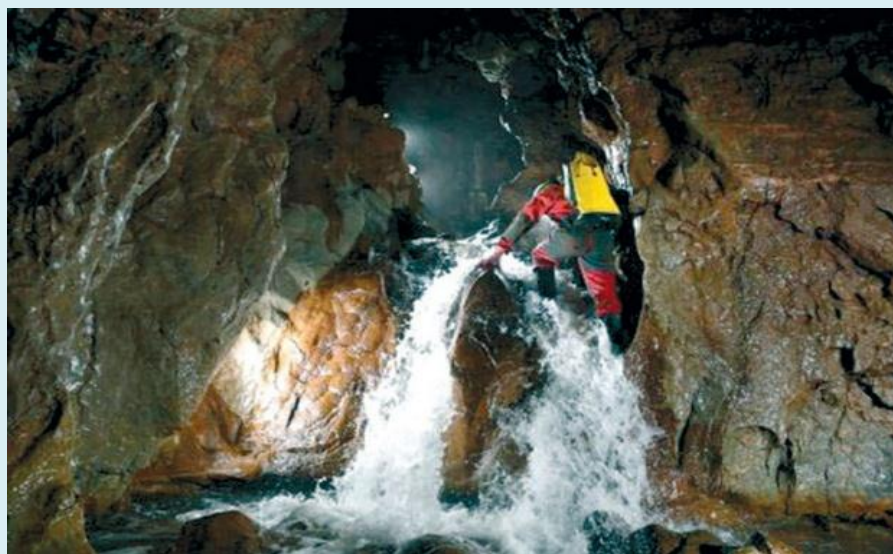
Према подацима пописа у Церју је 1971. године живело 99 пољопривредних, 50 мешовитих и 4 непољопривредна домаћинства.

Крајем 19. века (1895. године) Церје је село са 53 задружна домаћинства и 600 становника, а 1930. године у њему су живела 103 домаћинства и 731 становник.

У насељу Церје живи 272 пунолетна становника, а просечна старост становништва износи 50,9 година (49,8 код мушкараца и 52,0 код жена). У насељу има 121 домаћинство, а просечан број чланова по домаћинству је 2,53.

У последња три пописа, примећен је пад у броју становника.

На 14 км од Ниша налази се **Церјанска пећина**. Смештена је у ширем простору излетишта Каменички вис, и хидролошки је активна. Према процени геолога Церјанска пећина настала је пре нешто више од 2 милиона година, али крај пећине још увек није откривен.

Пећина је богата накитом који се простире целом њеном дужином и открива предиван подземни свет саткан од ходника и дворана просечне висине од 15 до 40 м који крију на стотине морфолошких и хидролошких облика, најразличитијих форми, величина и боја, пећинског накита – сталактита, сталагмита, хеликтита, таласастих драперија, пећинских корала и кристалних цветова који се само овде могу видети у Србији.

Хеликтити овде нађени представљају посебну врсту пећинског накита који се супротно физичким законима и земљиној тежи формира, пружа и виси у свим правцима као наелектрисана коса.

1998. године Завод за заштиту споменика природе, прогласио је Церјанску пећину као природно добро прве категорије. Нажалост због недостатка средстава пећина још увек није уређена нити доступна посетиоцима.